

Ook op internet afwezig

Veel vrouwelijke kunstenaars ontbreken op internetencyclopedie Wikipedia. Schrijfgroepen willen de kunstgeschiedenis compleet maken.

Nell Westerlaken

Amsterdam

Misschien wordt er toch nog recht gedaan aan Maria Schalcken. Bijna was de 17de-eeuwse schilderes terechtgekomen in een doodlopend straatje van de kunstgeschiedenis. Natuurlijk, ze was bekend bij kunsthistorici, maar die weten vooral te vertellen dat veel van haar werk is toegeschreven aan haar broer Godfried (1643-1706).

Ten onrechte, maar zo ging dat in Maria's tijd. Pas eind vorige eeuw werd ontdekt dat Maria's portret niet door haar broer, maar door haarzelf is geschilderd. En wie weet welke werken ze nog meer heeft gemaakt waaronder Godfrieds naam staat. Vrouwelijke kunstenaars zijn vaak over het hoofd gezien in de geschiedschrijving. De veelgeroemde Judith Leyster (1609-1660), leerlinge van Frans Hals, werd pas in 1991 opgenomen in het standaardwerk van Horst Janson over westerse kunstgeschiedenis.

Het is droevig gesteld met de publieke kennis over historische en soms ook hedendaagse vrouwelijke kunstenaars, constateerden de mensen achter Wikipedia. De Amerikaanse sectie van de internet-encyclopedie stelde vast dat slechts 13 procent van de Wikimedianen, de vrijwillige schrijvers en bewerkers, bestaat uit vrouwen. Mannen blijken het liefst over 'mannenonderwerpen' als techniek te schrijven.

Op kunstgebied is zelfs sprake van een flinke *gendergap*, reden om wereldwijd aandacht te vragen van de Wikimedianen voor vrouwelijke kunstenaars. In een aantal landen, waaronder Nederland, kreeg de actie dit weekend gestalte in de vorm van een schrijfmiddag over de vergeten groep.

Zelfportretten Judith Leyster (links, 1632) en Catharina van Hemessen (1548).

Foto's Woods Bliss en Museum Basel

Medeorganisator en Wikimediaan Jane Darnell maakte een wittevlekkenkaart van vrouwelijke kunstenaars. Op de Nederlandse versie van de encyclopedie blijken invloedrijke moderne kunstenaars als Nan Goldin en Tracy Emin te ontbreken, al hebben beiden een solotentoonstelling gehad in het Amsterdamse Stedelijk Museum. De 17de, 18de en 19de eeuw vertonen grote gaten. Alleen al voor de 17de eeuw stelde Darnell een lijst op met tientallen namen van bijna 'vergeten' kunstenaressen. De arme Maria Schalcken (1645-1699) heeft inmiddels een eigen lemmaatje, maar aanvulling is hard nodig.

Net als vrouwelijke ontdekkingsreizigers, kregen kunstenaressen in voorgaande eeuwen zelden officiële opdrachten. 'Vrouwelijke kunstenaars waren vaak de dochter, zuster of echtgenote van een kunstenaar en bleven daardoor in de schaduw. Ze mochten vaak geen lid worden van een beroepsorganisatie waardoor hun werk minder belangstelling kreeg. Kunsthandelaren haalden hun namen weg omdat werk van een vrouw minder waard zou zijn.'

Net toevallig werd de eerste schrijfmiddag gehouden in het Amsterdamse kunstencentrum De Appel. Scheidend Appel-directeur Ann

Demeester, die vertrekt naar het Frans Halsmuseum, wees in het jongste nummer van maandblad *Opzij* op de gebrekkige representatie van vrouwelijke kunstenaars in museumcollecties. 'Maar er ontstaat een bewustzijn dat er vaak erg nauw verzameld werd, met een focus op witte westerse heteromannen.'

Dat bewustzijn willen de vrijwilligers van Wikipedia stimuleren door deelname aan het GLAM-project van hun organisatie, een samenwerking met *galleries, libraries, archives & musea*. Ze gaan culturele instituten bezoeken om te helpen kennis en collecties beter toegankelijk te maken voor publiek.